

Eiropas
Komisija

Jūsu sociālā nodrošinājuma tiesības

Dānijā

Šajā rokasgrāmatā sniegtā informācija ir apkopota un atjaunināta ciešā sadarbībā ar Savstarpējas sociālās aizsardzības informācijas apmaiņas sistēmas (*MISSOC*) valstu korespondentiem. Sīkāka informācija par *MISSOC* tīklu pieejama šeit:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=lv&catId=815>.

Šī rokasgrāmata sniedz vispārēju attiecīgajās valstīs piemērojamo sociālā nodrošinājuma iespēju aprakstu. Sīkāku informāciju varat iegūt citās *MISSOC* publikācijās, kuras pieejamas iepriekšminētajā saitē. Jūs varat arī sazināties ar kompetentajām iestādēm un institūcijām, kuras norādītas šīs rokasgrāmatas I pielikumā.

Ne Eiropas Komisija, ne kāda cita persona, kas darbojas Komisijas vārdā, nav atbildīga par šajā izdevumā iekļautās informācijas izmantošanu.

Satura rādītājs

I nodaļa. Vispārīga informācija, organizācija un finansējums	5
Ievads	5
Sociālās aizsardzības organizācija	5
Finansējums	6
II nodaļa. Veselības aprūpe	7
Kādos gadījumos jums tiek nodrošināta veselības aprūpe?	7
Kādas izmaksas tiek segtas?	7
Kā iespējams saņemt veselības aprūpi?	8
III nodaļa. Slimība – naudas pabalsti	9
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti slimības naudas pabalsti?	9
Kādas izmaksas tiek segtas?	10
Kā var saņemt slimības naudas pabalstu?	10
IV nodaļa. Maternitātes un paternitātes pabalsti	12
Kādos gadījumos jums ir tiesības uz maternitātes vai paternitātes pabalstu?	12
Kādas izmaksas tiek segtas?	12
Kādos gadījumos tiek piešķirts maternitātes un paternitātes pabalsts?	13
V nodaļa. Invaliditātes pabalsti	14
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?	14
Kādas izmaksas tiek segtas?	14
Kādos gadījumos tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?	15
VI nodaļa. Vecuma pensijas un pabalsti	16
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti vecuma pabalsti?	16
Kādas izmaksas tiek segtas?	17
Kādos gadījumos tiek piešķirti vecuma pabalsti?	17
VII nodaļa. Apgādnieka zaudējuma pabalsti	19
Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?	19
Kādas izmaksas tiek segtas?	19
Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?	20
VIII nodaļa. Pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām	21
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?	21
Kādas izmaksas tiek segtas?	21
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?	22
IX nodaļa. Ģimenes pabalsti	24
Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?	24
Kādas izmaksas tiek segtas?	25
Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?	25
X nodaļa. Bezdarbs	26
Kādos gadījumos jums tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?	26
Kādas izmaksas tiek segtas?	27
Kādos gadījumos tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?	27
XI nodaļa. Minimālais nodrošinājums	28
Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz minimālo nodrošinājumu?	28
Kādas izmaksas tiek segtas?	28
Kādos gadījumos tiek piešķirti minimālā nodrošinājuma pabalsti?	29
XII nodaļa. Ilgtermiņa aprūpe	30
Kādos gadījumos jums nepieciešama aprūpe?	30
Kādas izmaksas tiek segtas?	30
Kā var saņemt ilgtermiņa aprūpi?	30

Pielikums. Iestāžu kontaktinformācija, noderīgas tīmekļa vietnes31

I nodaļa. Vispārīga informācija, organizācija un finansējums

Ievads

Dānijā pastāv šādi sociālā nodrošinājuma pabalsti:

- slimības, aprūpes slimnīcā, maternitātes pabalsti, dienas slimības un maternitātes piemaksas un readaptācijas palīdzība;
- nelaimes gadījumu darbā un arodslimību pabalsti;
- bērnu izdevumu pabalsti;
- invaliditātes pensijas;
- vecuma pensijas un pensiju piemaksas;
- bezdarbnieka pabalsti;
- ģimenes pabalsti.

Tā kā gandrīz visas Dānijas sociālā nodrošinājuma jomas ir obligātas, nepastāv nosacījumi iekļaušanai dažādās sistēmās. Izņēmums ir tikai bezdarba apdrošināšana.

Sociālās aizsardzības organizācija

Pensijas sistēmas

Invaliditātes gadījumā visiem Dānijas iedzīvotājiem, kuri jaunāki par 65 gadiem, pienākas priekšlaicīga pensija (invaliditātes pensija). Sākot no 65 gadu vecuma viņiem pienākas vecuma pensija. Šo pensiju sistēmu (sociālās pensijas) pārvalda vietējās iestādes. Šis likumdošanas īstenošanu pārrauga Nodarbinātības lietu ministrija (*Beskæftigelsesministeriet*). Tomēr tai nav pilnvaru iejaukties individuālās lietās.

Pensiju piemaksu sistēma (*Arbejdsmarkedets Tillægspension, ATP*) attiecas uz tiem darba ņēmējiem, kuri strādā vismaz 9 stundas nedēļā. Šādā gadījumā var piešķirt piemaksu sociālajai pensijai.

Bezdarba apdrošināšanas, daļējas pensijas un priekšlaicīgas pensionēšanās sistēmas ir pārejas sistēmas no darba mūža uz pensionēšanos. Tās pārvalda Nodarbinātības lietu ministrija.

Veselības apdrošināšana

Visas nācijas veselības apdrošināšanu pārvalda un finansē reģionālās un vietējās iestādes. Par apdrošināšanu atbildīga ir Veselības ministrija (*Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse*). Veselības apdrošināšana ir nodrošināta visiem Dānijas iedzīvotājiem. Slimības gadījumā vietējās iestādes (Nodarbinātības lietu ministrijas, *Beskæftigelsesministeriet*, kompetencē) izmaksā naudas pabalstus.

Ģimenes pabalsti

Vispārējos ģimenes pabalstus un citus dažādos ģimenes pabalstus pārvalda vietējās iestādes (Nodokļu ministrijas, *Skatteministeriet*, un Sociālo lietu un integrācijas ministrijas, *Social- og Indenrigsministeriet*, kompetencē). Maternitātes gadījumā vietējās iestādes (Nodarbinātības lietu ministrijas, *Beskæftigelsesministeriet*, kompetencē) izmaksā naudas pabalstus.

Apdrošināšana bezdarba gadījumam

Iespējams veikt brīvprātīgu bezdarba apdrošināšanu. Bezdarba apdrošināšana tiek klasificēta saskaņā ar dažādām nozarēm. Biedru iemaksas sedz daļu no valsts izmaksām attiecībā uz bezdarba apdrošināšanu un priekšlaicīgu pensionēšanos. Par bezdarba apdrošināšanu atbildīga ir Nodarbinātības lietu ministrija, *Beskæftigelsesministeriet*.

Finansējums

Dānijas sociālā nodrošinājuma pabalstus galvenokārt finansē nodokļi (valsts un pašvaldību nodokļi), tostarp darba tirgus iemaksas (*arbejdsmarkedsbidrag*).

II nodaļa. Veselības aprūpe

Kādos gadījumos jums tiek nodrošināta veselības aprūpe?

Jebkurai personai, kura ir Dānijas pastāvīgā iedzīvotāja, ir tiesības uz pabalstiem natūrā hospitalizācijas un maternitātes gadījumos, kā arī uz slimības apdrošināšanas pabalstiem.

Apmetoties uz dzīvi Dānijā, jums ir jāpiereģistrējas jūsu dzīvesvietas pašvaldības iedzīvotāju reģistrā. No šī brīža jūs esat pievienojies veselības apdrošināšanas sistēmai. Jums ir tiesības uz veselības aprūpi, un jūs saņemat veselības karti.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Veselības apdrošināšanas pakalpojumi

Jums pienākas:

- vizīte pie jūsu izvēlēta terapeita;
- vizīte pie jūsu terapeita nozīmētā speciālista;
- noteikti zobārstniecības pakalpojumi;
- fizioterapijas pakalpojumi ar ārsta nosūtījumu;
- manuālās terapijas speciālista pakalpojumi;
- ortopēdijas pakalpojumi ar ārsta nosūtījumu dažām pacientu kategorijām;
- psihoterapijas pakalpojumi ar ārsta nosūtījumu dažām pacientu kategorijām;
- medikamenti;
- uztura preparāti atbilstoši ārsta norādījumiem.

Pirmās grupas personām terapeitu un speciālistu pakalpojumi ir bez maksas.

Veselības apdrošināšana daļēji sedz citu pakalpojumu izmaksas atkarībā no praktizējošo ārstu organizāciju noteiktiem vienotiem tarifiem.

Medikamentu kompensācijas apmērs ir atkarīgs no kopīgajiem gadā apmaksājamo medikamentu izdevumiem. Medikamentu kompensācija netiek izmaksāta, ja gada kopējie izdevumi par medikamentiem nepārsniedz 890 DKK (EUR 120). Kompensācija palielinās pa daļām: 50 % par izdevumiem no DKK 890 (EUR 120) līdz DKK 1 450 (EUR 195), 75 % par izdevumiem no DKK 1 450 (EUR 195) līdz DKK 3 130 (EUR 421), 85 % par izdevumiem, kuru summa pārsniedz DKK 3 130 (EUR 421).

Bērniem, kuri jaunāki par 18 gadiem, kompensējama medikamentu izmaksu apmērs ir vismaz 60 %.

Stacionārā aprūpe

Ja jums ir nepieciešama ārstēšanās slimnīcā, varat izvēlēties kādu no Dānijas valsts slimnīcām, kurā tiek nodrošināta jums nepieciešamā ārstēšana. Ārstēšana ir bezmaksas. Vairumā gadījumu ārstēšanās slimnīcā notiek ar ārsta nosūtījumu, ja vien runa nav par nelaimes gadījumu vai akūtu saslimšanu.

Grūtniecības un dzemdību gadījumā jums ir tiesības uz bezmaksas profilaktiskiem izmeklējumiem pie ārsta vai vecmātes. Dzemdības valsts slimnīcā vai kādā citā valsts ārstniecības iestādē un vecmātes palīdzība mājas dzemdībās ir bezmaksas.

Kā iespējams saņemt veselības aprūpi?

Pastāv divas apdrošināto personu kategorijas. Jums ir tiesības izvēlēties starp 1. un 2. grupu un vienu reizi gadā jums ir tiesības šo grupu mainīt.

Pirmās grupas apdrošinātās personas ir piesaistītas konkrētam ģimenes ārstam, kurš noslēdzis līgumu ar slimokasi. Šīs grupas dalībniekiem specializētās ārstniecības pakalpojumi parasti tiek apmaksāti, ja ir ārstējošā ārsta nosūtījums.

Otrās grupas apdrošinātās personas var brīvi izvēlēties savus terapeitus un ārstus speciālistus. Šīs grupas dalībnieki saņem veselības apdrošināšanas pabalstus un ārstēšanās tiek apmaksāta vienāda apmērā kā pirmās grupas pacientiem. Ārsts pats nosaka sava honorāra apmēru.

Bērniem, kas jaunāki par 16 gadiem, ir tas pats ārsts un viņi pieder tai pašai apdrošināto personu kategorijai kā viņu vecāki vai aizbildņi.

Apelācijas

Ja jūs neesat apmierināts ar kādu lēmumu, jūs varat to pārsūdzēt četru nedēļu laikā pēc informācijas saņemšanas.

Pašvaldību iestāžu lēmumi par veselības apdrošināšanas gadījumiem var tikt apstrīdēti Pacientu tiesību un sūdzību valsts aģentūrā (*Patientombuddet*).

Plašāku informāciju ir iespējams saņemt no Pacientu tiesību un sūdzību valsts aģentūras.

III nodaļa. Slimība – naudas pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti slimības naudas pabalsti?

Slimības naudas pabalsts ir paredzēts, lai kompensētu profesionālās darbības ienākumu zaudējumu, slimības izraisītas darbnespējas gadījumā.

Tas nozīmē, ka personām, kuras savus ienākumus gūst strādājot, saņem tādus ienākumus, kā bezdarbnieka pabalstu, vai citus galvenokārt no darba gūtus ienākumus, pienākas naudas pabalsti. Pabalstu saņemšana ir iespējama, ja Dānijā iepriekšminētie ienākumi tiek aplikti ar nodokli.

Nosacījumi, kas jāievēro:

Lai varētu pieprasīt slimības pabalstu, jums jābūt darbnespējīgam slimības rezultātā. Tāpat arī jums jābūt nodarbinātam.

Algotiem darbiniekiem, kuri slimības laikā nesaņem algu pilnā apmērā, ir tiesības saņemt darba devēja maksāto slimības naudu sākot ar pirmo darbnespējas dienu, ar nosacījumu, ka šis darba devējs ir nodarbinājis minēto algoto darbinieku astoņas nedēļas pirms darbnespējas iestāšanās un vismaz 74 stundas šī perioda laikā. Viņiem ir tiesības saņemt darba devēja maksāto minēto slimības naudu slimības perioda pirmajās 30 dienās.

Ja darbnespējas periods pārsniedz 30 dienas vai ja uz tā iestāšanās brīdi jums nav tiesības saņemt darba devēja maksāto slimības dienas naudu, jūs varat pieprasīt slimības pabalstu pašvaldības iestādē, ar nosacījumu, ka esat bijis saistīts ar darba tirgu 26 nedēļas pirms saslimšanas un šī perioda laikā esat nostrādājis vismaz 240 stundas.

Jums ir arī tiesības saņemt slimības dienas naudu, ja esat bezdarbnieku apdrošināšanas kases biedrs, ja esat beidzis vismaz 18 mēnešu profesionālās apmācības kursus, ja esat students un esat apmaksātā praksē, vai ja strādājat elastīgu darbu (*flexjob*) privātā vai valsts sektora darba devējam.

Pašnodarbinātām personām ir tiesības saņemt pašvaldību iestādes izmaksātu slimības dienas naudu pēc divām slimības nedēļām ar nosacījumu, ka vismaz 18,5 stundas dienā pēdējo divpadsmit mēnešu laikā, ieskaitot vienu mēnesi tieši pirms jums iestājusies darbnespēja, nealgota aktivitāte ir bijusi jūsu galvenā nodarbošanās.

Turklāt pastāv pašnodarbinātu personu apdrošināšanas sistēma. Tā ir brīvprātīga sistēma, kas ļauj neatkarīgiem darba ņēmējiem saņemt slimības pabalstu par pirmajām divām slimības nedēļām.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Pabalstu apmērs

Pabalsti tiek aprēķināti, pamatojoties uz stundas likmi, kuru jūs saņemt, ja nebūtu saslīmuši. Ja esat pašnodarbināta persona, pabalsta aprēķina pamatā ir pašnodarbinātā ienākumi.

Maksimālais pabalsta apmērs ir 3 940 DKK (EUR 530) nedēļā. Maksimālais slimības pabalsts stundā vienāds ar iepriekšminēto maksimālo summu, dalot to ar kolektīvos darba līgumos fiksēto iknedēļas darba stundu skaitu (37 stundas); tad tā apmērs ir 106,49 DKK (EUR 14). Pabalsts tiek izmaksāts katru nedēļu.

Algoti darbinieki, kuriem iestājusies daļēja darbnespēja slimības dēļ, var saņemt daļēji samazinātu slimības pabalstu. To aprēķina par tām nedēļas stundām, kuras jūs neestrādājat slimības dēļ.

Slimības pabalsta ilgums un uzraudzība

Slimības pabalsta izmaksa tiek pārtraukta, ja tas ticis maksāts (vai, ja slimajam algotajam darbiniekam ir tikusi maksāta alga) vairāk nekā 52 nedēļas pēdējo 18 mēnešu laikā. Vērā netiek ņemtas dienas, par kurām izmaksāta slimības nauda (vai izmaksāta alga), pirmo 30 darbnespējas dienu laikā slimības dēļ, un periodi, par kuriem ir tikusi maksāti slimības pabalsti (vai izmaksāta alga) grūtniecības, dzemdību vai adopcijas gadījumā. Pastāv vairākas iespējas pagarināt slimības pabalsta izmaksu arī pēc 52 nedēļām.

Pašvaldības iestādei jāuzrauga slimnieka dati, lai rūpētos par tā saiknes ar darba tirgu saglabāšanu. Tai jāizskata ieinteresētās personas gadījums vēlākais astoņas nedēļas pēc neierašanās darbā sākuma. Otrā izskatīšana tiek veikta trīs mēnešus pēc slimības iestāšanās. Ja jūs neizveselosities trīs mēnešu laikā, taču spēsīt strādāt nepilnu slodzi vai izmantot darba piedāvājumus, izskatīšana tiks veikta ik pēc trim mēnešiem. Pirmajā reizē iestāde pieņem lēmumu par uzraudzības plāna sastādīšanu. Minētais plāns jā sastāda vēlākais tūlīt pēc otrās uzraudzības pārbaudes.

Personām, kuras saņem sociālo pensiju vai veselības dēļ būtu varējušas to pieprasīt, ir tiesības saņemt slimības pabalstu ne ilgāk kā par 26 nedēļas pēdējo 12 mēnešu laikā. tas pats attiecas arī uz personām, kuras sasniegušas 65 gadu vecumu.

Kā var saņemt slimības naudas pabalstu?

Pēc iespējas ātrāk informējiet darba devēju par savu saslimšanu – ne vēlāk kā divu stundu laikā pēc darba laika sākuma, ja vien darbinieku rokasgrāmatā vai tml. nav noteikts cits termiņš. Ja tas tiek veikts pārāk vēlu, jūsu tiesības saņemt slimības naudu tiek pārtrauktas līdz brīdim, kad paziņojiet par slimību. Darba devējs par pieprasīt, lai jūs saprātīgos termiņos iesniegtu rakstisku iesniegumu vai apstiprinājumu citā veidā, ka jūsu neierašanās darbā notikusi slimības dēļ. Nepieciešamības gadījumā darba devējs var arī pieprasīt medicīnisku izziņu. Neiesniedzot pieprasītos apliecinājumus, jūs zaudējat tiesības saņemt slimības naudu.

Jums jāpieprasa slimības pabalsts pašvaldības iestādē 8 dienu laikā pēc informatīvās vēstules nosūtīšanas SDPI risinājuma ietvaros (digitāls risinājums, kas balstās uz

darba devēja vai darbinieku apdrošināšanas kases izziņu par slimību). Nepieciešamības gadījumā iestāde var pieprasīt medicīnisku izziņu. Neiesniedzot pieprasītos apliecinājumus, jūs zaudējat tiesības saņemt slimības naudu.

Ja darba devējs nemaksā slimības naudu un pašvaldības iestāde to uzskata par nepamatotu, pašvaldības iestāde izmaksās avansu no slimības pabalsta.

IV nodaļa. Maternitātes un paternitātes pabalsti

Kādos gadījumos jums ir tiesības uz maternitātes vai paternitātes pabalstu?

Pabalsti natūrā (veselības aprūpe) ir pieejami visām sievietēm, kas dzīvo Dānijā.

Naudas pabalsti tiek piešķirti darba ņēmējiem, pašnodarbinātām personām, ieskaitot līdzstrādājošus laulātos. Sieviete, kura bijusi nodarbināta 13 nedēļas pirms maternitātes atvaļinājuma un ir strādājusi vismaz 120 stundas minētā perioda laikā, vai arī atbilst nosacījumiem, kas ļautu viņu uzskatīt par pašnodarbinātu personu, ir tiesības uz grūtniecības un dzemdību vai adopcijas pabalstu.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Pabalsti natūrā

Sievietēm, kuras pastāvīgi dzīvo Dānijā, ir tiesības saņemt ar maternitāti saistītos bezmaksas medicīniskos pakalpojumus. Bezmaksas pakalpojumi ir: izmeklējumi grūtniecības laikā, bezmaksas transporta pakalpojumi līdz izmeklējumu un dzemdību iestādei/vietai, dzemdību pakalpojumi ārstniecības iestādē vai vecmātes palīdzība mājas dzemdībās.

Naudas pabalsti

Maternitātes, adopcijas vai paternitātes gadījumā tiek izmaksāts dienas pabalsts.

Maternitātes pabalsts mātei var tikt izmaksāts, sākot ar ceturto nedēļu pirms noteiktā dzemdību datuma un viņa to turpina saņemt 46 nedēļas pēc bērna dzimšanas; pēdējās 32 nedēļas var tikt attiecīgi sadalītas starp abiem vecākiem. Ja viens no vecākiem atgriežas darbā uz pusslodzi, atvaļinājumu iespējams attiecīgi pagarināt. Pēc 14 nedēļām vecāki var izvēlēties pagarinātu 40 vai 46 nedēļu atvaļinājumu, tomēr pabalsts tiek maksāts tikai 32 nedēļas. Neatkarīgi no tā tēvam ir tiesības saņemt pabalstu par divām nedēļām 14 nedēļu periodā pēc bērna dzimšanas.

Personai, kura adoptē bērnu, arī ir tiesības uz pabalstu par 46 nedēļām, kas seko pēc reālā bērna aprūpes sākuma.

Nodarbinātiem vecākiem ir tiesības atlikt uz vēlāku laiku daļu no saviem atvaļinājumiem. Atliktie atvaļinājumi jāizņem pirms bērna sasniedzis deviņu gadu vecumu.

Summa

Darba ņēmējiem maternitātes naudas pabalsts (*dagpenge ved fødsel*) tiek aprēķināts, pamatojoties uz darba stundām un nedēļas algu līdz maksimumam DKK 3 940 (EUR 530) apmērā vai stundas likmi līdz DKK 106.49 (EUR 14) (37 stundas nedēļā). Pašnodarbinātām personām maternitātes naudas pabalsts tiek aprēķināts, pamatojoties uz profesionālās darbības ienākumiem līdz iepriekšminētajam maksimumam.

Atvaļinājuma pabalsts

Sievietēm, kurām nepienākas pilna maternitātes atvaļinājuma nauda un kurām nav bezdarba apdrošināšanas, ir tiesības saņemt atvaļinājuma pabalstu. Pabalsts tiek izmaksāts nākamajā atvaļinājuma gadā no 1. maija līdz 30. aprīlim. Atvaļinājuma pabalsts atbilst maternitātes pabalstam, un to iespējams uzkrāt 12 mēnešus pirms dzemdībām.

Kādos gadījumos tiek piešķirts maternitātes un paternitātes pabalsts?

Maternitātes vai adopcijas pabalsta pieprasījumi pašvaldības iestādē iesniedzami astoņu nedēļu laikā pēc dzemdību datuma vai adopcijas. Darba devējs izmaksā pabalstu par darba kavējumiem, kas saistīti ar grūtniecības izmeklējumiem.

V nodaļa. Invaliditātes pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?

Personām, kuru darbspējas ir tik lielā mērā pastāvīgi ierobežotas, ka viņas pašas nevarētu nodrošināt sev iztiku, veicot peļņu nesošu darbību, neskatoties uz viņu iespējām saskaņā ar sociālo likumdošanu (piemēram, valsts subsidēta darba veikšana), ir tiesības saņemt invaliditātes pensiju (*førtidspension*).

Tiesības uz šo pensiju ir:

- Dānijas pilsoņiem;
- personām, kuras paredzētas 2004. gada 29. aprīļa Regulā (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu;
- citiem ārvalstniekiem pēc desmit gadu dzīvošanas Dānijā.

Lai iegūtu tiesības uz pensiju, jums Dānijā jānodzīvo vismaz trīs gadi laika periodā starp jūsu 15. dzimšanas dienu un datumu, kurā jūs pieprasāt pensiju.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Vientuļām personām pensijas apmērs atšķiras no tā, kādu saņem citas personas. Tas ir atkarīgs gan no ieinteresētās personas ienākumiem, gan arī viņas iespējamā dzīvesbiedra ienākumiem. Pabalsti nav atkarīgi no bijušās algas.

Pensija pilnā apmērā tiek izmaksāta, ja vismaz četras piektdaļas no laika kopš jūsu 15. dzimšanas dienas līdz datumam, kad jums piešķirta pensija, dzīvojat Dānijā. Ja Dānijā dzīvojat īsāku laika posmu, pensija tiek noteikta proporcionāli starp laika posmu, kuru dzīvojat Dānijā, un četrām piektdaļām laika posma kopš jūsu 15. dzimšanas dienas līdz datumam, kad jums piešķirta pensija.

Invaliditātes pensijas izmaksa tiek pārtraukta, ieinteresētajai personai sasniedzot 65 (67) gadu vecumu, un automātiski tiek piešķirta **vispārējā vecuma pensija**. Procentuāli maksātās pilnas vispārējās pensijas apmērs ir identisks pilnai piešķirtās invaliditātes pensijai.

Pensija tiek izmaksāta katra mēneša beigās. Invaliditātes pensija nevar tikt izmaksāta pirms mēneša pirmā datuma, kas seko pensijas piešķiršanas lēmuma datumam, bet tai jābūt izmaksātai vēlākais nākamā mēneša pirmajā datumā pēc tam, kad pagājuši trīs mēneši pēc pensijas pieprasīšanas lietas izskatīšanas sākuma.

Papildu naudas pabalsts tiek izmaksāts, lai kompensētu papildu izdevumus, kas radušies saistībā ar invaliditāti (*merudgiftsydelse*). Šajās izmaksās iekļauta trešās personas palīdzība, apkure, medicīniskās izmaksas, īpašs aprīkojums u. c. Summa katrā individuālā gadījumā ir fiksēta un tiek aprēķināta, ņemot vērā iespējamās izmaksas.

Kādos gadījumos tiek piešķirti invaliditātes pabalsti?

Pensijas pieprasījums jāiesniedz jūsu dzīvesvietas pašvaldības iestādei. Tā var jums pieprasīt medicīnisku izziņu, kuru jūsu ārsts izsniegs, aizpildot īpašu veidlapu. Minētās izziņas izsniegšanas izdevumi jāsedz jūsu dzīvesvietas pašvaldības iestādei.

Tiklīdz pašvaldības iestāde saņem invaliditātes pensijas pieprasījumu, tai jāizskata visas citas palīdzības iespējas, kas pastāv sociālās likumdošanas ietvaros.

Tā nolemj izskatīt lietu saskaņā ar noteikumiem par invaliditātes pensijām, ja invaliditāte ir pierādīta vai ja, ņemot vērā īpašus apstākļus, ir zināms, ka jūsu darbības nevar tikt uzlabotas ar aktivizācijas, readaptācijas, terapeitiskiem vai citiem pasākumiem.

Apelācijas

Ja jūs nepiekrītat pašvaldības iestādes lēmumam par jūsu tiesībām saņemt pensiju, jūs varat to apstrīdēt reģionālajā Darba sūdzību pārvaldē (*Beskæftigelsesankenævnet*).

Apstrīdēšanas periods ir četras nedēļas.

VI nodaļa. Vecuma pensijas un pabalsti

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti vecuma pabalsti?

Praktiski visiem Dānijas iedzīvotājiem, sasniedzot 65 gadu vecumu, pienākas vecuma vispārējā pensija (sociālā pensija) (*folkepension*). Personām, kuru 60. dzimšanas diena apritējusi pēc 1999. gada 1. jūlija, pensija pienākas no 67. gadu vecuma.

Turklāt algotiem darbiniekiem pastāv obligātās papildu pensijas sistēma (*ATP*).

Sociālā pensija

Tiesības uz šo pensiju ir:

- dānijas pilsoņiem;
- personām, kuras paredzētas 2004. gada 29. aprīļa Regulā (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu;
- citiem ārvalstniekiem pēc desmit gadu dzīvošanas Dānijā.

Lai iegūtu tiesības uz pensiju, jums pastāvīgi jānodzīvo Dānijā vismaz trīs gadus starp jūsu 15. un 65. (67.) dzimšanas dienu. Tiesības saņemt pilnu vispārējo pensiju pienākas pēc Dānijā pastāvīgi nodzīvotiem 40 gadiem laikā starp 15 un 65 (67) gadu vecumu. Mazāks Dānijā nodzīvots laika posms dot tiesības saņemt daļēju pensiju, kas līdzvērtīga 1/40 no pilnas pensijas par katru nodzīvoto gadu Dānijā starp 15 un 65 (67) gadiem.

Papildu pensija

Visi algotie darba ņēmēji, kuri sasnieguši 16 gadu vecumu un nodarbināti Dānijā, ir apdrošināti *ATP* sistēmā, ja vien viņi strādā vismaz deviņas stundas nedēļā. Darba ņēmēji, kuri maina nodarbošanās veidu, kļūstot par pašnodarbinātām personām, dažos gadījumos paliek iesaistīti papildu pensijas sistēmā. Šajā gadījumā viņi paši pilnībā veic iemaksas. Citos gadījumos iemaksas *ATP* sistēmā veic gan darba devējs, gan darba ņēmējs. Darba devējs maksā divas trešdaļas, bet darba ņēmējs vienu trešdaļu no iemaksām. Darba devējs ir atbildīgs par darba ņēmēja veicamo iemaksu atskaitīšanu.

Algotiem darba ņēmējiem, kuri strādā nepilnu darba laiku un uz kuriem attiecas *ATP* sistēma, veicamo iemaksu apjoms ir divas trešdaļas vai viena trešdaļa no pilnas likmes.

Iemaksas tiek veiktas arī par personām, kuras saņem bezdarbnieka, slimības vai maternitātes pabalstu, invaliditātes pensiju (piešķirta pēc 2002. gada), pabalstu apmācībai, (*uddannelsesyldelse*), pabalstu pieaugušo izglītībai vai tālākizglītībai (*VEU-godtgørelse*), bezdarbnieka pabalstu, kas paredzēts personām, kurām atļauts strādāt elastīgā subsidētā darba režīmā (*ledighedsydelse*), aktivizācijas pabalstu (*aktiveringsydelse*), tiešus sociālos pabalstus (*kontanthjælp*), naudas pabalstu vecākiem, kuri aprūpē bērnu invalīdu, negūtās peļņas kompensācijai (*tabt arbejdsfortjeneste*), u. c.

Personām, kuras saņem pirmstermiņa pensionēšanās pabalstu, kas ir daļēja pensija (*delpension*), personām, kuras strādā elastīga subsidēta darba režīmā un kuras saņem

pirmstermiņa pensionēšanās pabalstu (*fleksydelse*) un priekšlaicīgu pensiju (*efterløn*) ir iespēja brīvprātīgi veikt iemaksas ATP sistēmā. Invaliditātes pensijas saņēmēji, ja šī pensija piešķirta pirms 2003. gada, arī var veikt iemaksas šajā sistēmā pēc brīvprātības principa. Parasti apdrošinātās personas, kuras to veic brīvprātīgi, pašas veic pusi no iemaksām.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Sociālā pensija

Vispārējās pensijas apmērs sastāv no pamatpensijas un papildu pensijas. Pamatpensija ir atkarīga no ieinteresētās personas personīgajiem darbā gūtajiem ienākumiem. Papildu pensijas apmērs ir atkarīgs no ieinteresētās personas un viņas iespējamā laulāta/dzīvesdrauga summētajiem ienākumiem.

Atliktas pensijas gadījumā pensijas apmērs tiek palielināts, aprēķinot procentuāli pēc aktuārajiem principiem un saskaņā ar atlikšanas ilgumu. Pensionēšanās pirms pensijas vecuma (65 gadi) nav iespējama.

Pensija tiek izmaksāta katra mēneša beigās. Tā tiek maksāta agrākais, sākot ar nākamā mēneša, kad iesniegts pensijas pieprasījums, pirmo datumu. Parasti pensiju saņem tikai Dānijas vai kādas citas Eiropas Savienības dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji.

Jums var piešķirt arī veselības aprūpes piemaksas (*helbredstillæg*) un apkures pabalstu (*varmetillæg*). Vēl jo vairāk, pensionāriem, kuru dzīves apstākļi ir īpaši smagi, pienākas personīgas piemaksas (*personligt tillæg*).

Papildu pensija

ATP sistēma maksā vecuma mūža pensiju. Tās apmērs atkarīgs no tā, cik ilgi attiecīgā persona bijusi iesaistīta ATP sistēmā un kāds ir veikto iemaksu apmērs. Parasti vecuma pensija tiek piešķirta rentes formā, bet nelielas pensijas var tikt izmaksātas kā vienreizēja naudas izmaksa.

Ja ATP pensijas pieprasījums veikts pēc 65 gadu vecuma sasniegšanas, pensijas apmērs tiek palielināts par aptuveni no 5 % līdz 8 % par katru gaidīšanas gadu līdz persona sasniegusi 75 gadu vecumu. Pensionēšanās pirms pensijas vecuma (65 gadiem) nav iespējama.

Kādos gadījumos tiek piešķirti vecuma pabalsti?

Sociālā pensija

Tuvojaties pensijas vecumam, jūsu vietējai iestādei jūs jāinformē par iespēju pieteikties vecuma pensijai. Īpaša pieteikuma veidlapa nav nepieciešama.

Personas, kuras dzīvo ārvalstīs, netiks informētas, un tām jāsazinās ar Dānijas Pensiju aģentūru (*Pensionsstyrelsen*) pašām.

Ja jūs nepiekrītat pašvaldības iestādes lēmumam par jūsu tiesībām saņemt pensiju, jūs varat to apstrīdēt attiecīgajā Sociālo lietu komisijā (*det Sociale Nævn*). Ja nepiekrītat Dānijas Pensiju aģentūras lēmumam, jūs varat to apstrīdēt Valsts sociālo

apdrošināšanu arbitrāžas padomē (*Ankestyrelsen*). Apstrīdēšanas periods ir četras nedēļas.

Papildu pensija

Parasti, personas, kurām ir tiesības uz pensiju apgādnieka nāves gadījumā, automātiski saņem no ATP biroja savu pensiju. Tomēr personām, kuras dzīvo ārzemēs, jāsaazinās ar biroju personīgi. Pieprasījums jānosūta [ATP iestādei](#).

Parasti papildu pensija tiek izmaksāta pirms mēneša sākuma, ieskaitot to jūsu bankas kontā, krājbankas kontā.

Ja jūs nepiekrītat *ATP* lēmumam par uz jūsu apdrošināšanu, iemaksām vai jūsu tiesībām saņemt pensiju, jūs varat to četru mēnešu laikā pārsūdzēt *ATP* Prasību izskatīšanas komitejā (*Ankenævnet for Arbejdsmarkedets Tillægspension*).

VII nodaļa. Apgādnieka zaudējuma pabalsti

Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?

Saskaņā ar ATP sistēmu 2002. gadā tika pielāgoti apgādnieka zaudējuma pabalsti. Jaunā sistēma attiecas uz iemaksām, kas veiktas pēc 2002. gada 1. janvāra.

Pārdzīvojušiem laulātiem, personām, kuras dzīvojušas kopā ar mirušo, bērniem un dažos gadījumos arī šķirtajiem partneriem.

Apdrošinātās personas nāves gadījumā tās laulātajam vai dzīvesbiedram un katram no bērniem, kas jaunāks par 21 gadu, parasti ir tiesības saņemt vienreizēju ATP biroja izmaksātu naudas summu, ar nosacījumu, ka nelaiķis bijis apdrošināts šajā jaunajā sistēmā vismaz divus gadus un ir veicis tajā iemaksas, kas atbilst diviem pilna darba laika nodarbinātības gadiem. Pirms personas nāves dzīvesbiedriem jābūt personīgi reģistrētiem attiecīgajā statusā ATP birojā. Turklāt, vismaz divus gadus pirms nāves dzīvesbiedra mājas adresei iedzīvotāju reģistrā jābūt reģistrētai tādai pašai kā nelaiķim.

Attiecībā uz apgādnieka zaudējuma pabalstiem citas sociālās pensijas sistēmas nav.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Pabalsti tiek maksāti saskaņā ar jaunajiem noteikumiem un tie ir šādi. Parasti, visi apgādnieku zaudējušie tuvinieki, kuriem ir tiesības uz pabalstiem, saņem vienreizēju summu 50 000 DKK (EUR 6 725) apmērā pirms nodokļu nomaksas. Pabalstu, kas tiek izmaksāti laulātajam vai dzīvesbiedram, apmērs ir atkarīgs no mirušās apdrošinātās personas vecuma; tie tiek pakāpeniski samazināti sākot ar 66 gadu vecumu un pilnībā pārtraukti pēc 70 gadu vecuma.

Tiesības, kas pienākas saskaņā ar agrākajiem noteikumiem, paliek spēkā, ja nāves brīdī persona bija sasniegusi 70 vai vairāk gadu vecumu. Tas nozīmē, ka apgādnieku zaudējušam dzīvesbiedram var tikt piešķirta vienreizēja summa saskaņā ar iepriekšējiem noteikumiem. Ja apgādnieku zaudējušai personai ir tiesības saņemt vienreizēju summu gan saskaņā ar jaunajiem, gan arī iepriekšējiem noteikumiem, viņai tiks izmaksāta lielākā no abām summām. Summas, kas piešķirtas bērniem saskaņā ar iepriekšējiem noteikumiem, tiek izmaksātas katram bērnam, kas jaunāks par 18 gadiem un aprēķinātas katrā gadījumā atsevišķi.

Citi pabalsti ietver:

- apbedīšanas pabalstu (*begravelseshjælp*): apdrošinātās personas nāves gadījumā slimokase var izmaksāt apbedīšanas pabalstu, ja nelaiķim bijušas tiesības uz veselības pabalstiem. Šī pabalsta apmērs (līdz pat DKK 9 900 (EUR 1 332)) ir atkarīgs no nelaiķa ģimenes stāvokļa un ienākumiem. Ja nelaiķis nav sasniegjis 18 gadu vecumu, pārdzīvojušie tuvinieki saņem vienreizēju pabalstu, kura apmērs nav atkarīgs no ienākumiem (DKK 8 300 (EUR 1 116));
- palīdzību pārdzīvojušajiem (*efterlevelseshjælp*), kas piešķirama laulātajam (vai personām, kuras vismaz trīs gadus ar mirušo dzīvojušas zem viena jumta). Šis pabalsts ir vienreizēja summa, kas atkarīga no pārdzīvojušā ienākumiem un

mantojuma. Tā maksimālais apmērs ir DKK 13 443 (EUR 1 808). Pabalsts netiek piešķirts, ja gada ienākumi pārsniedz DKK 345 805 (EUR 46 512);

- ja nepieciešams, iespējams saņemt iztikas piemaksu (*hjælp til forsørgelse*).

Kādos gadījumos tiek piešķirti apgādnieka zaudējuma pabalsti?

Ja mirušais dzīvojis ārvalstīs vai pārdzīvojušie dzīvo ārvalstīs, pieteikums jānosūta *ATP* iestādei.

VIII nodaļa. Pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?

Likums par kompensācijām darbiniekiem (*lov om arbejds-skadesikring*) galvenokārt attiecas uz Dānijā vai uz dāņu kuģiem nodarbinātām personām un uz apdrošinātām pašnodarbinātām personām. Apdrošināšanas līgums pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām jāslēdz ar licencētu apdrošināšanas kompāniju.

Apdrošināšana sedz nelaimes gadījuma vai darba vides izraisītus miesas bijājumus. Nelaimes gadījumam vai atrašanās kaitīgā darba vidē jānotiek pēkšņi vai jāilgst maksimāli piecas dienas. Apdrošināšana sedz arī virkni arodslimību, kas uzskaitītas īpašā sarakstā, kā arī sedz kaitējumus bērnam, kurš tos ieguvis uz mūžu mātes darba vietā grūtniecības laikā vai, kurus izraisījusi vecāku atrašanās kaitīgos apstākļos pirms bērna ieņemšanas. Parasti nelaimes gadījumus, kas notikuši ceļā uz vai no darba, apdrošināšana nesedz.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Pabalsti ir šādi:

- ārstniecības pakalpojumi, rehabilitācija, ierīces vai palīgaprīkojums;
- kompensācija par pelnīšanas spēju zaudējumu (*estatning for erhvervsevnetab*);
- kompensācija par pastāvīgu invaliditāti (*méngodtgørelse*);
- ģimenes galvas nāves gadījuma kompensācija (*erstatning for tab af forsørger*);
- pārejas pabalsts tuviniekiem apgādnieka nāves gadījumā.

Medicīniskā aprūpe un rehabilitācija

Izmaksas par medicīnisko aprūpi, kas valsts veselības aprūpes sistēmā nav bez maksas, tiek apmaksātas, ja tie ir atzītas kā nepieciešamas, lai nodrošinātu labākus izveseļošanās apstākļus vai ārstēšanās rezultātus. Nelaimes gadījumu darbā un arodslimību birojs tāpat nosaka, vai turpmāk būs nepieciešami izdevumi par pakalpojumiem, medikamentiem, īpašām ierīcēm un palīgaprīkojumam u. c. Ja tiek uzskatīts, ka nākotnē tādi izdevumi tiks pieprasīti, tos apmaksā ar vienu kopēju maksājumu. Ārstniecības pakalpojumi un rehabilitācija tiek apmaksāta vienīgi tad, ja to nesedz valsts veselības apdrošināšanas sistēma vai ja tie ir ārstēšanas procesa daļa, kuru nesniedz valsts slimnīcas.

Pabalsts par noslimotajām dienām

Slimības pabalsts nav paredzēts Likumā par kompensācijām darbiniekiem. Ja pēc nelaimes gadījuma vai slimības sākuma pagājis vesels gads, tiek pieņemts lēmums, ja tas ir iespējams, par pelnīšanas spēju zaudējuma kompensācijas vai pastāvīga kaitējuma kompensācijas piešķiršanu.

Atlīdzība par pelnīšanas spēju zaudējumu

Kompensācija par pelnīšanas spēju zaudējumu nākotnē ir paredzēta, lai kompensētu nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības izraisītu ienākumu zudumu. Ienākumu zaudējums ir līdzvērtīgs starpībai starp ienākumiem, kurus ieinteresētā persona būtu saņēmusi, ja tā nekljūtu par nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības upuri, un ienākumiem, kurus tā varētu gūt, ņemot vērā nelaimes gadījumu vai slimību. Lai iegūtu tiesības uz kompensāciju, pelnīšanas spēju zaudējumam jāpārsniedz 15 %. Pilnīga spēju zaudējuma gadījumā kompensācija ir līdzvērtīga 83 % no gada atalgojuma, bet, ja zaudējums ir mazāks, kompensācija tiek attiecīgi samazināta. Tomēr gada kompensācijai ir noteikts maksimums (DKK 474 000 (EUR 63 755)).

Parasti šīs kompensācijas tiek izmaksātas pensijas formā, bet gadījumos, kad pelnīšanas spēju zaudējums ir mazāks par 50 %, tās var būt vienreizējs maksājums. Citos gadījumos, ja saņēmējs to vēlas, daļa no kompensācijas var tikt konvertēta kapitālā.

Kompensācija par pastāvīgu invaliditāti

Kompensācija par pastāvīgo kaitējumu ir paredzēta, lai kompensētu personai nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības medicīniska rakstura seku izraisītas ikdienas dzīves grūtības.

Kompensācijas apmērs ir atkarīgs no kaitējuma smaguma (invaliditātes pakāpes) un parasti to aprēķina saskaņā ar īpašu skalu. Kompensācijas par pastāvīgu invaliditāti izmaksa ir vienreizēja.

Ģimenes galvas zaudējuma kompensācija

Ģimenes galvas zaudējuma kompensācija tiek izmaksāta pārdzīvojušam laulātajam vai citiem apgādājamiem. Tā tiek noteikta, ņemot vērā pārdzīvojušo spēju sevi uzturēt, tiek maksāta ne vairāk kā desmit gadus un nepārsniedz 30 % no mirušās ģimenes galvas ikgadējiem ienākumiem. Katrs bērns līdz 18 gadu vecumam (21 gada vecumam, ja vēl joprojām mācās vai iziet profesionālās mācības) parasti saņem regulāru ikgadējo pabalstu 10 % apmērā no mirušās ģimenes galvas ikgadējiem ienākumiem (20 %, ja mirusi persona ir bijusi bērna vientuļais vecāks).

Pārejas pabalsts tuviniekiem

Pārejas pabalsts tuviniekiem paredzēts, lai kompensētu dažādas izmaksas, kas laulātajam vai dzīvesbiedram radušās līdz ar mirušā nāvi. Tas ir vienreizējs maksājums.

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām?

Darba devēja pienākums ir informēt visīsākajā laikā par jebkuru nelaimes gadījumu savu apdrošināšanas kompāniju vai Nelaimes gadījumu darbā un arodslimību biroju. Ja darba devējs par to nav ziņojis, upura vai viņu pārdzīvojušo personu rīcībā ir viens gads, lai pašām vērstos apdrošināšanas kompānijā vai birojā. Ārstu un zobārstu pienākums ir informēt par iespējamu arodslimību, cik ātri vien iespējams.

Pabalstu izmaksa

Nelaimes gadījumā renti un kapitālu izmaksā attiecīgās apdrošināšanas kompānijas. Arodslimības gadījumā izmaksā Darba tirgus arodslimību apdrošināšanas kase (*Arbejdsmarkedets Erhvervssygdomssikring*).

Apelācijas

Nacionālais Nelaimes gadījumu darbā un arodslimību birojs (*Arbejdsskadestyrelsen*) lemj, vai ir vai nav konstatēts nelaimes gadījums darbā vai arodslimība, un vai ieinteresētajai personai ir tiesības uz naudas pabalstu, kura apmēru tas arī nosaka. Ja jūs nepiekrītat kādam no šiem lēmumiem, jūs varat tos apstrīdēt četrus nedēļus laikā pēc tam, kad jūs par tiem tiekat informēti, [Valsts Sociālo apelāciju padomē](#) (*Ankestyrelsen*). Termiņš tiek pagarināts līdz sešām nedēļām, ja dzīvojat citā Eiropas valstī.

IX nodaļa. Ģimenes pabalsti

Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?

Bērnu un jauniešu pabalsts un ģimenes pabalsts

Bērnu un jauniešu pabalsts (*borne- og ungedelse*) un ģimenes pabalsts (*børnetilskud*) tiek piešķirts, ja:

- bērns ir Dānijas iedzīvotājs;
- bērns ir vienīgais ģimenē;
- bērns saskaņā ar Likumu par sociālajiem pakalpojumiem dzīvo mājās, un to neatbalsta valsts fondi.

Jāatbilst vēl vienam papildus nosacījumam, lai saņemtu bērnu un jauniešu pabalstu: personai, kura aprūpē bērnu, jābūt nodokļu maksātājai Dānijā.

Lai iegūtu tiesības uz ģimenes pabalstu, jums jāatbilst papildus nosacījumam, kas nosaka, ka bērns vai viens no vecākiem, kam ir bērna aprūpes tiesības, ir Dānijas pilsonis vai ir dzīvojis Dānijā pēdējā gada laikā vai, lai iegūtu tiesības uz speciālajiem ģimenes pabalstiem, pēdējo trīs gadu laikā.

Papildus tam, lai saņemtu pilnu pabalstu (gan bērnu un jauniešu pabalstu, gan ģimenes pabalstu), pieteicējam ir jābūt vismaz 2 gadus strādājušam vai dzīvojušam Dānijā 10 gadu periodā pirms katras pabalsta piešķiršanas reizes. Šī prasība vienādi attiecas uz visu valstu pilsoņiem, t.i., gan Dānijas pilsoņiem, gan ārvalstniekiem.

Ja pieteicējs Dānijā ir strādājis vai dzīvojis sešus mēnešus, tas ir tiesīgs saņemt 25 % no pilnā pabalsta; viens gads dod tiesības saņemt 50 %, 18 mēneši – 75 %, un divi gadi – 100 %.

Bērnu un jauniešu pabalsts (*børne- og ungedelse*) tiek maksāts par visiem bērniem, kuri nav sasnieguši 18 gadu vecumu. Atsevišķos gadījumos jums pienākas viens vai vairāki ģimenes pabalsti (*børnetilskud*).

Vispārējais ģimenes pabalsts (*ordinært børnetilskud*) tiek piešķirts viena vecāka ģimenes bērniem un gadījumos, ja abi vecāki saņem vispārējo vecuma vai invaliditātes pensiju. Vecuma ierobežojums ir 18 gadi. Papildu ģimenes pabalsti (*ekstra børnetilskud*) tiek piešķirti vientuļajiem vecākiem, kuru bērni saņem vispārējo ģimenes pabalstu. Neskatoties uz bērnu skaitu, vecākam tiek izmaksāts tikai viens papildu ģimenes pabalsts.

Speciālie ģimenes pabalsti (*særligt børnetilskud*) tiek piešķirti viena vecāka ģimenei un bāreņiem, vai arī tad, ja viens no vecākiem saņem vispārējo vecuma vai invaliditātes pensiju. Šie pabalsti var tikt kombinēti ar vispārējo ģimenes pabalstu un papildu pabalstu. Pabalsts tiek maksāts līdz bērns sasniedz 18 gadu vecumu.

Bērna kopšanas pabalsts

Pašvaldības šādus pabalstus var piešķirt vecākiem, kuri nesūta bērnus uz bērnudārziem, bet rūpējas par saviem bērniem paši. Pabalsts pieejams vecākiem, kuri septiņus no pēdējiem astoņiem gadiem dzīvojuši Dānijā un kuru bērnu vecums ir no 24 nedēļām līdz sešiem gadiem (pašvaldības var vecuma ierobežojumus precizēt).

Kādas izmaksas tiek segtas?

Bērnu un jauniešu pabalsts un ģimenes pabalsts

Bērnu un jauniešu pabalsta apmērs ir atkarīgs no bērna vecuma:

- par katru bērnu vecumā no 0 līdz 2 gadiem: DKK 1 422 (EUR 191) mēnesī;
- par katru bērnu vecumā no 3 līdz 6 gadiem: DKK 1 125 (EUR 151) mēnesī;
- par katru bērnu vecumā no 7 līdz 14 gadiem: DKK 886 (EUR 119) mēnesī;
- par katru bērnu vecumā no 15 līdz 17 gadiem: DKK 893 (EUR 120) mēnesī.

Vispārējais ģimenes pabalsts (*ordinært børnetilskud*) mēnesī ir DKK 425 (EUR 57). Papildu ģimenes pabalsts ir DKK 433 (EUR 58) mēnesī katrai mājsaimniecībai (neatkarīgi no bērnu skaita tajā).

Bērna kopšanas pabalsts

Bērna kopšanas pabalsts nevar pārsniegt 85 % no summas, kas maksājama par bērna uzturēšanos pašvaldības bērnudārzā. Katrai mājsaimniecībai pienākas ne vairāk kā trīs pabalsti.

Kādos gadījumos tiek piešķirti ģimenes pabalsti?

Bērnu un jauniešu pabalsts un ģimenes pabalsts tiek izmaksāti uz priekšu reizi trijos mēnešos. Parasti tos izmaksā mātei. Jauniešu pabalstu par bērniem vecumā no 15 līdz 17 gadiem maksā reizi mēnesī par nākamo mēnesi. Bērnu un jauniešu pabalstus maksā SKAT (valsts muitas un nodokļu iestāde), bet ģimenes pabalstus maksā pašvaldības iestāde.

Bērnu un jauniešu pabalstu un speciālo ģimenes pabalstu maksā automātiski; tādēļ pieprasījums nav jāiesniedz. Papildu ģimenes pabalsti un vispārējie ģimenes pabalsti, kas pienākas viena vecāka ģimenei, tiek maksāti tikai pēc pašvaldības iestādē iesniegta pieprasījuma.

Kopš 2012. gada 1. oktobra par ģimenes pabalstu administrāciju atbildīga ir centrālā iestāde *Udbetaling Danmark*.

Apelācijas

Ja nepiekrītat vietējās iestādes lēmumam par tiesību uz bērnu un jauniešu pabalstu vai ģimenes pabalstu saņemšanu, varat to apstrīdēt Sociālo lietu komisijā (*det Sociale Nævns*). Šāda komisija ir katrā apgabalā. Kopš 2012. gada 1. oktobra pārsūdzēšanas prasība ir jāiesniedz Valsts Sociālo apelāciju padomē (*Ankestyrelsen*). Tomēr lēmumus par nodokļa maksātāja atbilstību nosacījumiem pieņem SKAT (valsts muitas un nodokļu iestāde). Šo lēmumu pārsūdzēšanas prasība jāiesniedz vietējā apelācijas pārvaldē (*skatteankenævns*). Abos gadījumos pārsūdzība jāveic četru nedēļu laikā.

X nodaļa. Bezdarbs

Kādos gadījumos jums tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?

Pretēji visiem citiem sociālā nodrošinājuma veidiem, bezdarba apdrošināšana ir brīvprātīga. Bezdarba apdrošināšanas kases (*arbejdsløshedskasserne*) sākumā tika saistītas ar arodbiedrībām un ir organizētas atkarībā no profesionālā sektora. Pašlaik ir 27 šādas kases.

Lai būtu tiesīgs saņemt bezdarbnieka pabalstus, jums jāiestājas bezdarba apdrošināšanas kasē. Ja tas netiek izdarīts, jums nebūs tiesības izmantot Dānijas bezdarbnieku pabalstus.

Kuras personas var tikt apdrošinātas?

Bezdarba apdrošināšanas kasei var pievienoties Dānijas pilsoņi vecumā no 18 līdz 63 gadiem.

Kasē var iestāties, pamatojoties uz pilna vai daļēja laika apdrošināšanu. Dalībniekiem jāveic bezdarba apdrošināšanas iemaksas.

Nosacījumi, kas jāievēro

Lai iegūtu tiesības saņemt bezdarbnieka pabalstu, jums jābūt bez darba, jābūt reģistrētam Valsts nodarbinātības dienestos (*Jobcenter*) kā darba meklētājam, aktīvi jāmeklē darbs un jābūt brīvi pieejamam darba tirgū.

Saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem, tiesības uz pabalstiem tiek iegūtas pēc viena gada dalības licencētā bezdarbnieku kasē. Turklāt, pirmo reizi pieprasot pabalstu, jums jābūt bijušam nodarbinātam kā algotam darba ņēmējam 1 924 stundas, kas atbilst pilnam darba laikam attiecīgajā sektorā vismaz vienu gadu iepriekšējo trīs gadu laikā, vai jābūt bijusiai pašnodarbinātai personai (kas bijusi jūsu galvenā pamatnodarbošanās) līdzvērtīgā laika periodā.

Pret bezdarbu apdrošinātās personas pirmstermiņa pensionēšanās (*efterløn*)

Algotiem darbiniekiem un pašnodarbinātām personām, kuras ir bijušas apdrošinātas bezdarba apdrošināšanas kasē un kurām ir 60 un vairāk gadi, bet kuras vēl nav sasniegušas 65 gadu vecumu, ir tiesības uz priekšlaicīgu pensionēšanos, neatkarīgi no tā, vai attiecīgajā brīdī viņas ir nodarbinātas vai nē.

Priekšlaicīgās pensionēšanās vecums, kas pašreiz ir 60, pakāpeniski tiks palielināts no 2014. gada sākuma. Tas sasniegs 64 gadus 2023. gadā cilvēkiem, kas dzimuši pēc 1959. gada 30. jūnija. Šajā pašā periodā pensionēšanās vecums pakāpeniski palielināsies līdz 67 gadiem, un periods, kurā būs iespējams saņemt priekšlaicīgas pensionēšanās pabalstu, pakāpeniski samazināsies līdz trīs gadiem.

Apdrošinātajai personai jādzīvo Dānijā, Grenlandē, Farēru salās vai kādā citā EEZ dalībvalstī un parasti tai vismaz 30 gadus no 30 gadu vecuma ir jābūt apdrošinātai bezdarba apdrošināšanas kasē. Turklāt minētajai personai ir bijis jāveic šajā periodā priekšlaicīgas pensionēšanās iemaksas un jābūt tiesīgai uz bezdarbnieka pabalstu priekšlaicīgās pensionēšanās brīdī.

Lai iegūtu informāciju par šo jautājumu, vērsieties Dānijas Nodarbinātības saglabāšanas un starptautiskās personāla pieņemšanas aģentūrā (*Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering*) vai Sūdzību par bezdarba apdrošināšanas kasēm centrā (*Center for klager om arbejdsløshedsforsikring*), ko pārrauga Dānijas Nelaiemes gadījumu darbā un arodslimību birojs (*Arbejdsskadestyrelsen*).

Kādas izmaksas tiek segtas?

Bezdarbnieka pabalsts ir līdz pat 90 % no iepriekšējiem ienākumiem ar maksimālo likmi līdz DKK 788 (EUR 106) dienā piecas dienas nedēļā. Ja esat apdrošināts daļēji, pabalsta summa ir ne lielāka kā divas trešdaļas no summas, ko jūs saņemtū, ja būtu apdrošināts pilnībā, t. i., DKK 525 (EUR 71) dienā piecas dienas nedēļā.

Bezdarbniekiem, kuri izpildījuši zināmus noteikumus attiecībā uz nodarbinātības periodiem, pienākas 82 % no maksimālās summas, neskatoties uz iepriekšējiem ienākumiem.

Jauniem bezdarbniekiem, kuri tikko beiguši 18 mēnešus ilgas profesionālās mācības vai bijuši militārajā dienestā, pabalsta summa ir ne lielāka kā DKK 646 (EUR 87) dienā piecas dienas nedēļā.

Pašnodarbināto personu gadījumā, pabalsta apmērs parasti tiek aprēķināts ņemot par pamatu vidējos ienākumus, kas gūti divu labāko profesionālās darbības pabeigto periodu laikā piecus gadus pirms bezdarba perioda iestāšanās.

Apdrošinātā persona, kura atbilst nosacījumiem, var saņemt bezdarbnieka pabalstus divus gadus trīs gadu laika periodā.

Kādos gadījumos tiek piešķirti bezdarbnieka pabalsti?

Atbilstošajā apdrošināšanas kasē jāiesniedz pieteikums.

Apelācijas

Bezdarbnieku apdrošināšanas kases lēmumi par dalību tajā, pabalstiem u. c. var tikt apstrīdēti četrus nedēļu laikā, vērsoties Darba tirgus iestādē (*Arbejdsmarkedsstyrelsen*) vai Sūdzību par bezdarba apdrošināšanas kasēm centrā (*Center for klager om arbejdsløshedsforsikring*). Tajā pašā laika periodā pēdējo lēmumu var pārsūdzēt Nodarbinātības tirgus pārsūdzību izskatīšanas komisijā (*Ankestyrelsen Beskæftigelsesudvalg*).

XI nodaļa. Minimālais nodrošinājums

Kādos gadījumos tiek piešķirti pabalsti attiecībā uz minimālo nodrošinājumu?

Sociālā palīdzība un sākuma pabalsts

Ja pieaugušais zināmu iemeslu dēļ (piem., slimība, bezdarbs) uz laiku palicis bez pietiekamiem līdzekļiem, lai apmierinātu savas vai savas ģimenes vajadzības, viņam tiek piemēroti aktivizēšanas pasākumi, sociālā palīdzība (*kontanthjælp*) un sākuma pabalsts (*starthjælp*). Pabalstu nosaka ģimenei atkarībā no vecuma, apgādājamiem bērniem un Dānijā nodzīvotā laika perioda, un šīs tiesības piemērojamas jebkurai Dānijā dzīvojošai personai.

Pabalsta pakāpe atkarīga no iepriekšējās dzīves vietas: lai saņemtu sociālo palīdzību (*kontanthjælp*), Dānijā jābūt nodzīvojušam septiņus no pēdējiem astoņiem gadiem. Pretējā gadījumā kandidāts saņems mazāka apmēra sākuma pabalstu (*starthjælp*).

Ja kandidātam vai viņa/viņas laulātajam piederošās mantas apmērs, ieskaitot nekustamo un kustamo īpašumu, ir pietiekams, lai segtu finansiālās vajadzības, sociālā palīdzība netiek piešķirta. Vērā netiek ņemta summa līdz DKK 10 000 (EUR 1 345) vai precētam pārim līdz DKK 20 000 (EUR 2 690). Turklāt vērā netiek ņemta arī daļa no darbā gūtiem ienākumiem. Pašvaldību iestādes dažkārt var izlemt neņemt vērā arī citus līdzekļus.

Lai saņemtu sociālo palīdzību (*kontanthjælp*) vai sākuma pabalstu (*starthjælp*), saņēmējiem ir jāpiekrīt attiecīgiem piedāvājumiem piedalīties aktivizēšanas pasākumā vai jebkurā citā pasākumā, kura mērķis ir uzlabot saņēmēja vai viņa/viņas partnera iespējas integrēties darba tirgū, piemēram, piedalīties darba meklēšanas kursā, iegūt pieredzi uzņēmumā utt.

Mājokļu izmaksas pensionāriem

Mājokļu izmaksas var segt pensionētām personām, kuras parasti dzīvo Dānijā un kuru dzīves vieta Dānijā ir galvenā uzturēšanās vieta. Šim mājoklim obligāti jābūt aprīkotam ar virtuvi.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Sociālā palīdzība un sākuma pabalsts

Sociālās palīdzības (*kontanthjælp*) aprēķina pamats ir 80 % no maksimālā bezdarbnieka pabalsta Dānijā dzīvojošiem vecākiem ar bērniem un 60 % no šīs summas personām bez bērniem. Sākuma pabalstam un pabalstam jauniešiem, kuri jaunāki par 25 gadiem, ir īpaša likme.

Piemaksas pieejamas personām, kuras vecākas par 25 gadiem un kurām jāsedz ar ģimenes vai mājokļa uzturēšanu saistīti izdevumi. Īpašos gadījumos iespējamas arī citas piemaksas sakarā ar lieliem un neparedzamiem izdevumiem.

Sākuma pabalsta saņēmēji, kuri piedalās aktivizēšanas vai individuālo mācību pasākumos (*jobtræning*), var saņemt piemaksas šo dalības maksu kompensēšanai.

Pabalsta saņemšanai nav laika ierobežojuma, tomēr palīdzība tiks samazināta tām personām, kuras palīdzību saņem sešus mēnešus pēc kārtas.

Mājokļu izmaksas pensionāriem

Mājokļa pabalsta apmērs ir atkarīgs no laulāto ienākumiem.

Kādos gadījumos tiek piešķirti minimālā nodrošinājuma pabalsti?

Sociālā palīdzība un sākuma pabalsts

Vietējā pašvaldībā jāiesniedz pieteikums. Pašvaldības iestādes pabalsta pieteikumus izskata, cik ātri vien iespējams. Īpašas procedūras nav paredzētas.

Mājokļu izmaksas pensionāriem

Pieteikumi mājokļu izmaksu kompensēšanai pensionāriem jāiesniedz dzīvesvietas pašvaldības iestādē.

XII nodaļa. Ilgtermiņa aprūpe

Kādos gadījumos jums nepieciešama aprūpe?

Visi iedzīvotāji, kuri nespēj paši veikt pamata personīgās un praktiskās darbības, var saņemt personīgu un praktisku palīdzību, lai viņi varētu palikt mājās cik ilgi vien iespējams un lai novērstu turpmāku fiziskās vai garīgās veselības pasliktināšanos.

Kādas izmaksas tiek segtas?

Personīgā higiēna, palīdzība mājās un cita palīdzība tiek nodrošināta tām personām, kurām tas nepieciešams. Personām ar smagu invaliditāti var piešķirt pavadošo personu.

Cilvēkiem, kuriem tas nepieciešams, pašvaldība var piedāvāt pagaidu apmešanos aprūpes centrā vai aprūpes namā.

Pēc īpaša un individuāla novērtējuma atvieglojumu var piešķirt ģimenei vai personai, kura mājās aprūpē personu ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem. Atvieglojums var būt aprūpe dienas centrā vai diennakts apmešanās iespēja aprūpes namā.

To, vai pilsonim nepieciešama palīdzība, kas nav aprūpe mājās, izlemj vietējā iestāde. Ja pilsonim tiek piedāvāta dzīves vieta, viņš/-a var izvēlēties starp dažādām iespējām savā vai citās pašvaldībās.

Īpaši naudas pabalsti nepastāv.

Kā var saņemt ilgtermiņa aprūpi?

Aprūpes pakalpojumu sistēma ir decentralizēta: par personīgās un praktiskās palīdzības noteikumiem atbildīgas ir vietējās iestādes. Tām jāņem vērā visi personīgās un praktiskās palīdzības pieprasījumi. Vietējo iestāžu lēmumiem jābūt pamatotiem ar īpašu un individuālu palīdzības nepieciešamības novērtējumu.

Sūdzības par lēmumiem attiecībā uz personīgo un praktisko palīdzību jāiesniedz vietējā sūdzību pārvaldē ar iespēju tās pārsūdzēt Sociālo lietu arbitrāžas komisijā.

Pielikums. Iestāžu kontaktinformācija, noderīgas tīmekļa vietnes

Sīkāka informācija par tiesību iegūšanas kritērijiem un individuāliem sociālā nodrošinājuma pabalstiem Dānijā atrodama valsts iestādēs, kas pārvalda sociālās aizsardzības sistēmu.

Lai uzzinātu, kurā iestādē vērsties, ja radušies jautājumi par sociālo nodrošinājumu vairāk nekā vienā ES dalībvalstī, informāciju meklējiet iestāžu direktoriņā, kuru administrē Eiropas Komisija un kurš pieejams šeit: <http://ec.europa.eu/social-security-directory>.

Informācijas pieprasījumi par to, kā pabalstus ietekmē sociālās apdrošināšanas periodi divās vai vairākās dalībvalstīs, jāsūta uz šādām adresēm:

Nodarbinātības ministrija:

BESKÆFTIGELSESMINISTERIET
Ved Stranden 8
1061 København K
Tālr.: + 45 7220 5000
<http://www.bm.dk>

Algotu darbinieku papildu pensiju birojs:

ARBEJDSMARKEDETS TILLÆGSPENSION (ATP)
Kongens Vænge 8
3400 HILLERØD
Tālr.: +45 4820 4923
<http://www.atp.dk>

Pārsūdzību par algotu darbinieku papildu pensijām izskatīšanas komiteja:

(ATP-Ankenævnet)
Ved stranden 8
Tālr.: +45 7220 5000
DK-1061 KØBENHAVN K

Nelaimes gadījumu darbā un arodslimību birojs:

ARBEJDSKADESTYRELSEN
Sankt Kjelds Plads 11
P.O. Box 3000
2100 KØBENHAVN Ø
Tālr.: +45 7220 6000
<http://www.ask.dk>

Dānijas Nodarbinātības saglabāšanas un starptautiskās personāla pieņemšanas aģentūra:

Styrelsen for Fastholdelse og Rekruttering
Njalsgade 72 C
2300 København S
Tālr.: +45 3396 3600
<http://www.sfr.dk>

Darba tirgus iestāde:
Arbejdsmarkedsstyrelsen
Holmens Kanal 20
1016 København K
Tālr.: +45 3528 8100
<http://www.ams.dk>

Sociālo lietu un integrācijas ministrija:
SOCIAL- OG INTEGRATIONSMINISTERIET
Holmens Kanal 22
1060 KØBENHAVN K
Tālr.: +45 3392 9300
<http://www.sm.dk>

Dānijas Pensiju pārvalde:
PENSIONSSTYRELSEN
Njalsgade 72 C
2300 København S
Tālr.: +45 3395 5000
<http://www.penst.dk>

Veselības ministrija:
MINISTERIET FOR SUNDHED OG FOREBYGGELSE
HOLBERGSGADE 6
1057 KØBENHAVN K
Tālr.: +45 7226 9000
<http://www.sum.dk>

Dānijas Veselības un medikamentu pārvalde:
SUNDHEDSSTYRELSEN
Axel Heides Gade 1
2300 KØBENHAVN S
Tālr.: +45 7222 7400
<http://www.sst.dk>

Pacientu tiesību un sūdzību valsts aģentūra:
Patientombuddet
Finsensvej 15
2000 Frederiksberg
<http://www.patientombuddet.dk>

Nodokļu ministrija:
SKATTEMINISTERIET
Nicolai Eigtvedsgade 28
1402 KØBENHAVN K
Tālr.: +45 7222 1818
<http://www.skat.dk>

Nodarbinātības tirgus pārsūdzību izskatīšanas komisija:
(Ankestyrelsen Beskæftigelsesudvalg)
Amaliegade 25
Postboks 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tālr.: +45 3341 1200
<http://www.ast.dk>

Valsts sociālo apdrošināšanu arbitrāžas padome:
(Ankestyrelsen)
Amaliegade 25
P. O. BOX 9080
DK-1022 KØBENHAVN K
Tālr.: +45 3341 1200
<http://www.ast.dk>

Udbetaling Danmark
Kongens Vænge 8
3400 Hillerød
Tālr.: +45 7011 1213
<http://www.atp.dk/wps/wcm/connect/udbetalingdanmark/ud.dk>